

Justis- og beredskapsdepartementet
Postboks 8005 Dep
0030 OSLO

Politiets sikkerhetstjeneste
Den sentrale enhet

Postboks 4773 Nydalen,
0421 OSLO
post@pst.politiet.no
Tlf.nr. 23 30 50 00
Faksnr. 23 30 51 20
Besøksadresse:
Nydalen allé 35, Oslo

Kontaktperson:

Deres ref.: 14/7082-NNO
Vår ref.: 201400716-6
Dato: 22. januar 2015

Høring - Forslag til endringer i politiloven og ekomloven - mobilregulerte soner m.v.

PST viser til høringsbrev av 4. desember 2014 der Justis- og beredskapsdepartementet og Samferdselsdepartementet sammen har sendt på høring forslag til endringer i politiloven og ekomloven. PST vil innledningsvis uttrykke at vi er grunnleggende positive til at bruken av mobilregulerte soner foreslås ytterligere regulert. Det er særlig viktig at det klargjøres at mobilregulerte soner også skal kunne benyttes som politioperativ metode og at adgangen til jamming blir utvidet jf. gjeldende rett som kun tillater stengning av konkrete anlegg. Vi har imidlertid enkelte kommentarer og innspill.

1) Generelle innspill

a) Behovet for en klar lovhjemmel

Dagens skjerpede trusselsituasjon medfører et klart behov for utvidet adgang til bruk av mobilregulerte soner sammenlignet med gjeldende rett, herunder et behov for å benytte dette i akutte situasjoner. Behovet gjør seg gjeldende både i form av å kunne avskjære kommunikasjon, men også for i uoversiktlige situasjoner for eksempel kunne hindre bruk av fjernutløsermekanismer til sprengstoff. Tiden kan være knapp når en terrortrussel er overhengende, og det er særlig viktig at politiet har de nødvendige virkemidler tilgjengelig når liv og helse står på spill.

Forslaget vil, slik PST ser det, gi politiet bedre arbeidsverktøy tilpasset dagens teknologiske utfordringer. PST mener det er et positivt at forslaget til regulering også omfatter uforutsette, fremtidige tekniske utfordringer, ved at bestemmelsen ikke begrenses til kommunikasjonsanlegg eller nærmere definerte tekniske innretninger.

Det er viktig å være oppmerksom på at forslaget også regulerer virkemiddelbruk som politiet, herunder PST, allerede har adgang til å benytte i dag, i etterforskning og i forebyggende øyemed. En svakhet med dagens hjemler for bruk av mobilregulerte soner er imidlertid at mulighetene for jamming er begrenset til bestemte anlegg som brukes til kommunikasjon. Det er ofte man ikke har

kunnskap om hvilke anlegg (hvilken mobiltelefon) man ønsker å ramme, og det er da umulig å angi et konkret anlegg, ikke minst i en akutt situasjon.

Forslaget gjør det klart at det er adgang til å benytte slike virkemidler også som politioperativ metode i tilspissede, farlige situasjoner, frem til nå har dette vært hjemlet i nødrett. I tillegg gjøres det klart at jamming, utover nedstenging av konkret anlegg, også kan benyttes i forebygging, etterforskning og som politioperativ metode.

Ved å foreslå at dette lovhjemles, også som politioperativ metode, vil man ivareta kravet i EMK artikkel 8 om at inngrep i borgernes privatliv krever lovhjemmel og hensynet til borgernes forutberegnelighet. PST er følgelig av den oppfatning at det er et godt grep. Vi vil imidlertid påpeke at bruk av mobilregulerte soner innebærer inngrep i den enkeltes privatliv, også ved bruk utenfor forebygging og etterforskning. Vi er derfor skeptiske til det ikke legges opp til forutgående domstolskontroll, men at forslaget i stedet kan leses som om terskelen for tvangsmiddelbruk senkes, ved at tvangsmiddelbruken trekkes ut av straffeprosessloven.

b) Bruk av mobilregulerte i forebyggende øyemed, i etterforskning og som politioperativ metode

For PST er det viktig å ha de nødvendige virkemidler i kampen mot terror, både i forebyggende virksomhet, ved etterforskning og som sikkerhetstjeneste. Virkemidlene bør til enhver tid være i takt med den teknologiske utviklingen, og vi har stor bruk for virkemidlene som omhandles i forslaget både i forebygging, etterforskning og i vårt politioperative arbeid. Det vises i den sammenheng til siste års trusselvurderinger og hendelser andre steder i Europa.

I dag har PST med hjemmel i politiloven § 17 d jf. ekomloven § 6-2a allerede anledning til å benytte tiltak som nevnt forslagenes første ledd bokstav c og d i forebyggende sak, forutsatt at vilkårene for bruk av tvangsmidler i forebyggende øyemed foreligger. Tilsvarende gjelder for etterforskning jf. straffeprosessloven § 216 a tredje ledd, § 216 b annet ledd bokstav c og § 222 d. Bruk forutsetter imidlertid at det foreligger rettslig kjennelse.

PST er av den oppfatning at tvangsmiddelbruk som utgangspunkt bør reguleres i straffeprosessloven. For å opprettholde dagens systematikk, foreslås det at bruk av mobilregulerte soner som helhet fremgår av straffeprosessloven § 216 b andre ledd. Gjennom dagens henvisning til straffeprosessloven § 216 b i politiloven § 17d er det forebyggende sporet ivaretatt. Tilsvarende henvisningsteknikk bør benyttes fra ny politilov § 7b, og denne bestemmelsen bør kun beskrive vilkårene for bruk av mobilregulerte soner som politioperativ metode.

PST har på denne bakgrunn tillatt seg å utforme et alternativt lovforslag, se punkt c. I forslaget vil kravet til forutgående domstolskontroll være ivaretatt, vi har også inntatt en passus for understreke at det er et krav om at forslaget skal være forholdsmessig.

c) Alternativ formulering av lovbestemmelser

Ny politilov § 7b kan lyde:

Retten kan ved kjennelse gi politiet tidsavgrenset tillatelse til å iverksette tiltak som nevnt i straffeprosessloven § 216 b bokstav a, b, c og e når dette er nødvendig for å beskytte liv og helse eller tungtveiende samfunnsmessige hensyn tilsier det og dette er nødvendig i arbeidet med å forebygge og stanse alvorlige ordensforstyrrelser, forebygge straffbare forhold eller iverksette andre politioperative tiltak.

Tiltak som nevnt i første ledd kan også benyttes for å gjennomføre tvangsmidler i medhold av straffeprosessloven §§ 200 a, 202 b, 202 c eller 216 m.

Tiltak etter denne bestemmelsen kan ikke besluttes dersom det vil være uforholdsmessig.

Dersom det ved opphold er stor fare for liv og helse eller andre tungtveiende samfunnsmessige hensyn tilsier det, kan ordre fra politimester eller Sjef PST tre i stedet for kjennelse av retten. Beslutningen skal snarest mulig, og senest 24 timer etter at tiltaket ble tatt i bruk, legges frem for retten for godkjennelse. Beslutningen skal så vidt mulig være skriftlig og opplyse om formålet med bruken av tiltaket, en muntlig beslutning skal snarest mulig nedtegnes.

Straffeprosessloven § 216 d første ledd tredje til femte punktum gjelder tilsvarende.

Ny straffeprosesslov § 216b andre ledd kan lyde:

Kontrollen kan gå ut på

c) å etablere mobilregulerte soner, jf ekomloven § 1-5 nr. 19, for et begrenset tidsrom, herunder å identifisere anlegg ved hjelp av teknisk utstyr.

e) sette alarmanlegg og andre tekniske innretninger som benytter elektromagnetiske bølger eller lasersignaler ut av drift i et begrenset tidsrom

2) Konkrete kommentarer til forslaget som sådan

a. Varsling til Nkom

Når det gjelder varsling til Nkom viser PST til vårt brev til JD av 26. november 2014. PST redegjør i dette brevet for at dagens varslingsplikt ikke unntar fra den spesielle taushetsplikten som påhviler oss og det ordinære politiet ved bruk av tvangsmidler, jf. politiloven § 17f og straffeprosessloven § 216i. Riksadvokaten har i brev av 12. desember 2014 støttet vår lovforståelse.

Forslaget legger opp til en mindre absolutt varslingsplikt enn det som følger av ordlyden i gjeldende § 6-2a i ekomloven. De oppstilte forslagene til unntak ivaretar ikke i tilstrekkelig grad politiets behov for å skjerme bruk av tvangsmidler, og vi ber departementet ta med seg dette i vurderingen av forslaget, og se hen til vårt nevnte brev.

b. Tilsyn med PST

Etter det forslaget PST nå fremmer, vil vår bruk av mobilregulerte soner, være underlagt EOS' regulære kontroll.

Marie Benedicte Bjørnland